

Meer bos door CO₂

Het CO₂-probleem biedt perspectief voor nieuwe financieringsmogelijkheden van bosaanleg:

“De Alliance Internationale de Tourisme stelt voor om nieuwe bossen in de wereld aan te planten, om de CO₂ te neutraliseren die door auto's in de lucht wordt gebracht”, aldus Mr. P.A. Nouwen, hoofddirecteur ANWB (Kampioen, november 1996).

“Om de jaarlijkse 6 miljoen ton CO₂-uitstoot van het wegvervoer volledig te absorberen volstaat een eenmalige investering van 210 à 240 miljoen gulden in nieuwe bosaanleg”, berekende Transport en Logistiek Nederland eind 1996.

Deze signalen vanuit grote maatschappelijke organisaties waren aanleiding voor Stichting Bos en Hout en de ANWB om in actie te komen. Zou het inderdaad mogelijk zijn om de aanleg van bossen te financieren door het 'verkopen' van het CO₂-vastleggend vermogen van bomen?

Er is een duidelijke behoefte aan nieuwe bossen in Nederland (Bosbeleidsplan 1993). Afgezien van problemen op het gebied van ruimtelijke ordening, is de financiering van bosuitbreiding nog steeds een knelpunt. De huidige subsidieregelingen zijn kennelijk onvoldoende aantrekkelijk om de doelstellingen voor bosuitbreiding te realiseren. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het succes van Stichting Face. Met een éénmalige bijdrage van een paar duizend gulden per hectare boven-

op de SBL-regeling wordt er door Stichting Face gemiddeld zo'n 200 ha bos per jaar additioneel aangelegd in Nederland.

In maart 1997 zijn de ondertekenaars van het Nederlands Bos Akkoord¹ bijeengeroepen om te overleggen of het verkopen van de CO₂-vastlegging door bomen op steun kan rekenen van de bossector. Men reageerde enthousiast. Toen is voorgesteld om een studie te verrichten naar de haalbaarheid van private financiering van bosaanleg. De Nederlandse Onderneming voor Energie en Milieu (Novem), Stichting Bos en Hout en de ANWB stelden hiervoor financiële middelen beschikbaar.

CO₂-certificaten

Inmiddels waren de ministeries van LNV en VROM al een tijdje bezig met het verkennen van de mogelijkheden om CO₂-certificaten op de markt te brengen. Al in het Bosbeleidsplan van 1993 werd gesuggereerd dat er een regeling moet komen voor CO₂-certificaten, waarbij energiebe-

drijven op vrijwillige basis CO₂-certificaten kunnen aanschaffen. De inkomsten uit de verkoop van die CO₂-certificaten waren onder andere bedoeld voor medefinanciering van bosaanleg.

Alhoewel de inspanningen van de overheid in eerste instantie gericht waren op energiebedrijven (Stichting Face), lag het voor de hand om het initiatief van de Novem, ANWB en SBH te laten aansluiten bij de overheidsplannen voor CO₂-certificaten. Dit leidde eind 1997 tot een gezamenlijke intentieverklaring, ondertekend door beide ministeries, ANWB, Stichting Face, Nationaal Groenfonds en Stichting Bos en Hout, over het opzetten van een systeem voor CO₂-certificaten voor de aanleg van multifunctioneel bos.

Vervolgens werden de taken verdeeld: Stichting Bos en Hout voerde samen met de ANWB een marktverkenning uit bij bedrijven en consumenten². Het ministerie van VROM liet een consumentenonderzoek uitvoeren naar 'groen gemaakte' producten³ en het mi-

nisterie van LNV nam de verantwoordelijkheid op zich om een systeem voor CO₂-certificaten uit te werken⁴, waarbij die certificaten in principe ook verhandelbaar zouden moeten zijn.

Kyoto

Ook internationaal krijgen bossen de nodige aandacht in het kader van de CO₂-problematiek. Zo vond in november vorig jaar in Kyoto een internationale klimaatconferentie plaats. Het Kyoto-protocol noemt CO₂-vastlegging door bos uitdrukkelijk als mogelijkheid, ter aanvulling van emissie-reducerende maatregelen. De uitkomsten van de vervolgonferentie in Buenos Aires in november 1998 zullen hieraan een verdere invulling geven.

Bostypen

Er bestaan natuurlijk grote verschillen in de mate van CO₂-vastlegging door verschillende bostypen. Dit kan onder Nederlandse omstandigheden variëren van 3 ton per ha per jaar bij langzaam groeiend bos tot meer dan 15 ton per ha per jaar bij snelgroeiende korte omloopbossen (energieplantages). LNV en VROM zijn van plan om de opbrengst van CO₂-certificaten vooral te gebruiken voor de aanleg van duurzaam, multifunctioneel bos, en bijvoorbeeld niet voor tijdelijk, snelgroeiend productiebos, omdat daarvoor minder maatschappelijk draagvlak bestaat. CO₂-certificaten voor bestaand bos zijn voorlopig niet aan de orde, omdat het Kyoto-protocol dat nog niet toelaat.

Bij medefinanciering van bosaanleg vanuit CO₂-gelden gaat het om bostypen waaraan de overheid, of andere organisaties, al een bebossingsbijdrage leveren. Met de opbrengst van CO₂-certificaten alléén valt er in Nederland geen bos aan te leggen. Daarvoor zijn de opbrengsten te

De groene spaarlamp

Een spaarlamp van 9 W met een levensduur van 5000 branduren heeft een totaal energieverbruik van 45 kWh electra. Per jaar is dat ongeveer 15 kWh. Dit komt overeen met een jaarlijks verbruik van 0,054 GJ aan electra (1 GJ = 278 kWh). Gemiddeld genomen komt per opgewekte GJ electra ongeveer 0,1 ton CO₂ vrij. Een 9 W Spaarlamp zorgt dus voor een uitstoot van 0,005 ton CO₂ per jaar. Hoeveel bos is er nodig om die CO₂ uitstoot te compenseren?

1 ha snelgroeiend populieren- of wilgenbos (energieplantage) legt jaarlijks 15 ton CO₂ vast. De uitstoot van dit spaarlampje kan dus gecompenseerd worden met 3,3 m² bos. Er staan bij dit bostype 6600 bomen op een ha (per boom 1,5 m²). Er zijn dus 2 of 3 bomen voor nodig. De kosten van landbouwgrond, bosaanleg en -beheer gedurende 15 jaar bedragen omgerekend f 2000,- per hectare per jaar. Per boom komt dat neer op f 0,30 per jaar. Voor die 2 bomen die nodig zijn voor volledige CO₂-compensatie van de spaarlamp, is dus een bedrag nodig van f 0,60 per jaar. Met een opslag van f 2,- op de aanschafprijs van een spaarlamp kan de CO₂ uitstoot die verbonden is aan het elektriciteitsverbruik gedurende de hele levensduur van de lamp volledig gecompenseerd worden. De overheid wil voorlopig slechts 10% CO₂-reductie doorvoeren ten opzichte van het emissie-niveau in 1990. Een "groen gemaakte" eco-lamp, waarvan 10% van alle CO₂ uitstoot al bij voorbaat is gecompenseerd door bosaanleg, zou dan slechts 20 cent duurder worden bij de aanschaf.

laag (de gedachten gaan uit naar f 50,- per ton vastgelegde CO₂) en de kosten van bosaanleg veel te hoog. In de praktijk zullen de verschillende bijdragen dan ook gestapeld moeten worden.

Een systeem voor CO₂-certificaten ter financiering van bosaanleg kan alleen bestaan bij voldoende belangstelling van consumenten en bedrijven om CO₂-certificaten te kopen, bijvoorbeeld om daarmee een deel van hun CO₂-uitstoot te compenseren [zie kader spaarlamp]. Vandaar dat er inzicht nodig is in de omvang van die markt. Een oriënterende marktverkenning onder bedrijven en consumenten, uitgevoerd door ANWB en SBH, kwam hier goed van pas.

Aarzelend bedrijfsleven

Er bestaan diverse voorbeelden waarbij bedrijven reeds meebetalen aan de aanleg van nieuwe

bossen (zie kader Meppelerbos en Babybos). Dat was een reden om bedrijven niet alleen te vragen naar hun interesse voor de aankoop van CO₂-certificaten, maar om ze ook te vragen naar hun bereidheid tot sponsoring van bosaanleg in het algemeen. Vijftig bedrijven zijn telefonisch benaderd. Het ging daarbij om bedrijven, die een relatief hoge CO₂-emissie hebben; of die kwetsbaar zijn met betrekking tot hun imago; of die maatschappelijk geëngageerd zijn. Het is dus niet een representatieve steekproef van het Nederlandse bedrijfsleven, maar een selecte groep bedrijven waarvan verondersteld werd dat ze potentiële interesse zouden kunnen hebben. Met de commercieel verantwoordelijken van vijftien bedrijven heeft vervolgens een diepte-interview plaatsgevonden.

Het Babybos van verzekeringsmaatschappij Geové nabij Apeldoorn (boswachterij Ugchelen) is tot stand gekomen in samenwerking met de Stichting Nationale Boomfeestdag. In maart 1997 is een bescheiden begin gemaakt met de aanleg van het Babybos, waarmee Geové een eeuwenoude traditie van geboortebomen herstelt. Elke boom staat symbool voor een kind dat door zijn of haar ouders is aangemeld voor een Geové-ziektekostenverzekering. Voorlopig biedt het Babybos ruimte aan 5000 bomen. Als tastbaar bewijs dat de boom in het babybos staat, krijgen de gelukkige ouders een certificaat thuis gestuurd.

Bosaanleg roept daarentegen vrijwel altijd een positieve associatie op. Voor de meeste bedrijven ligt investeren in bos in de sponsoringsfeer. Dan moet het overigens wél concurreren met andere goede doelen. Vanuit het bedrijfsleven is er wel degelijk belangstelling om bijvoorbeeld bij te dragen aan een gezamenlijk bedrijvenbos met regionale uitstraling. Het is voor een suc-

Voor CO₂-certificaten lijkt het bedrijfsleven vooralsnog weinig interesse te hebben. Een minderheid van de ondervraagde bedrijven denkt positief over het introduceren van CO₂-certificaten als aanvulling op de eigen interne milieuzorg. Het bedrijfsleven is zeer beducht om beticht te worden van 'window-dressing'. Ze willen daarom absoluut niet geassocieerd worden met slogans als : "aflaat voor uw uitlaat".

Om te zorgen dat de aanleg van het 30 hectare grote **Meppelerbos** financieel rondkomt, is er een bijdrage nodig van particulieren en bedrijven in Meppel en omgeving. Particulieren en bedrijven kunnen 1 m² bos adopteren voor f 25,- (f 250.000 per ha). Als bewijs van steun ontvangen ze een certificaat. Voor sponsoring geldt een minimaal bedrag van f 500,-. Bedrijven kunnen verschillende elementen sponsoren, zoals een bank, een brug, een grote solitaire boom, een afvalbak of een meter fietspad, onder het motto: "Laat zien dat uw bedrijf zich verantwoordelijk voelt voor ons leefmilieu". De stichting DOEN verdubbelt de opbrengst van de fondswerving.

Tabel 1 Welk bedrag wilt u zelf maximaal per jaar bijdragen aan de aanleg van nieuwe bossen? (steekproef onder 300 ANWB-leden)

Bedrag	% ANWB-leden
tot f 25,-	33 %
f 25,- tot f 50,-	23 %
f 50,- tot f 100,-	23 %
meer dan f 100,-	21 %

cesvolle marktbenadering van het bedrijfsleven belangrijk dat bosaanleg een product op maat is. Het is daarbij niet verstandig om bosaanleg al te nadrukkelijk te communiceren als milieumaatregel.

Consumenten vrijgevig

Om ook te weten te komen of consumenten bereid zijn om mee te betalen aan de aanleg van nieuwe CO₂-bossen, zijn begin dit jaar een paar honderd ANWB-leden telefonisch geënquêteerd. Maar liefst 87% van deze ANWB-leden vindt het een goed idee om bossen aan te leggen voor CO₂-vastlegging. Maar betekent dit enthousiasme ook dat ze zélf hieraan een financiële bijdrage willen leveren? Gelukkig wel! Meer dan de helft (63%) van de ondervraagden is bereid om zelf mee te betalen. Aan deze personen is vervolgens gevraagd hoeveel geld men dan per jaar aan bosaanleg wil besteden (tabel 1). Een realistische inschatting is een bedrag van ongeveer f 25,- per jaar. De bereidheid tot investeren moet overigens gerelativeerd worden: de intentie om

mee te doen is vaak groter dan de bereidheid om wérkelijk te betalen. De wijze van investeren in bosaanleg, die bij ANWB-leden de grootste voorkeur geniet, is een "groen" ANWB lidmaatschap of het betalen van 2 cent extra per liter "groene" benzine.

Een rekenvoorbeeld: als 1 miljoen ANWB-leden (op een totaal van 3 miljoen leden) daadwerkelijk f 25,- per jaar bijdragen aan bosaanleg, dan levert dit f 25 miljoen op. Er vanuit gaande dat de aanleg en het onderhoud (gedurende 20 jaar) van duurzaam bos in Nederland gemiddeld f 75.000,- per ha kost, dan zou hiermee elk jaar 333 ha bos extra kunnen worden aangelegd. Zo'n directe financiering van bosaanleg heeft als voordeel dat je het bos dicht bij de (betalende) mensen kunt brengen, bij voorkeur in hun onmiddellijke woonomgeving. In geval van medefinanciering door de overheid zou er jaarlijks wel 1000 ha bos extra kunnen worden aangelegd met CO₂-geld. Dan verdubbelt in één klap het tempo waarin de huidige bosuitbreiding in Nederland plaatsvindt.

Tot slot

Private medefinanciering van bosaanleg - in welke vorm dan ook - kan dus aanzienlijk bijdragen aan de uitvoering van het overheidsbeleid ten aanzien van bosuitbreiding, recreatie en natuurontwikkeling; op het gebied van de houtvoorziening; ten aanzien van CO₂-reductie en ter stimulering van duurzame energie uit biomassa. Bovendien kan het de betrokkenheid vergroten van bedrijven en consumenten bij nieuwe bosaanleg, waardoor bosuitbreiding een duidelijke maatschappelijke meerwaarde krijgt. Het is dus de moeite waard om te zoeken naar creatieve oplossingen waarmee een (milieu-)probleem verandert in een extra impuls voor de bossector.

Bronverwijzing

- 1 Het Nederlands Bos Akkoord is in mei 1995 ondertekend door 16 maatschappelijke organisaties, 4 provincies en 3 ministeries.
- 2 Onderzoek naar de haalbaarheid van private financiering van bosaanleg in Nederland, Rapport SBH en ANWB, Wageningen juli 1998, 33p.
- 3 Potentiële belangstelling voor CO₂-gecompenseerde producten. Rapport Werkgroep Energie & Milieuonderzoek, Rijksuniversiteit Leiden, in opdracht van het ministerie van VROM, 1998.
- 4 CO₂-certificaten voor bosaanleg, KPMG Milieu, in opdracht van het ministerie van LNV, Directie Natuurbeheer, Den Haag, 1998, 25 p.